

Wiosną można usłyszeć bardzo ciche odgłosy godujących grzebiuszek. Odgłosy te wydawane są spod wody przez samce, ale także, co

Żaba jeziorkowa - okres godowy zaczyna dopiero pod koniec kwietnia.

dochodzący w nocy znad stawu. W ciągu dnia chętnie kryje się w krzewach jeżyn. Przedstawicielami płazów ogoniastych są **traszka zwyczajna** oraz **grzebieniasta**.

Grzebiuszka ziemna - zaatakowana przez drapieżnika zaczyna wydzielać nieprzyjemną woń przypominającą zapach czosnku.

Rzekotka drzewna, dzięki niezwykle długim i zakończonym przylgami palcom, sprawnie porusza się po drzewach.

Traszka grzebieniasta - dorosłe osobniki tego gatunku mogą dorastać nawet do 18 cm długości.

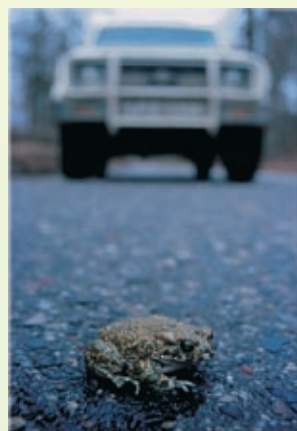
Dlaczego płazy są zwierzętami chronionymi?

- Jako zwierzęta owadożerne odgrywają niezwykle ważną rolę biocenotyczną. Ich niewrażliwość na nieprzyjemny smak oraz aktywność zmierzchowa i nocna powoduje, że ich ofiarami są owady zupełnie niedostępne, a nawet unikane przez inne drapieżniki np. ptaki. Ma to wyjątkowe znaczenie w przypadku masowych pojawów szkodników upraw rolnych czy leśnych.

Nieprzemysłana ingerencja człowieka powoduje, że dotychczas stale zbiorniki wysychają - masowo giną w nich larwy płazów.

- Płazy są ważnym i łatwym źródłem pokarmu dla wielu innych, często rzadkich zwierząt - zaskrońców, orlików, sów, wydr czy tchórzy.
- Płazy są zwierzętami ginącymi w skali świata.

Wędrówki ropuchy zielonej często kończą się tragicznie.

- Do dziś naukowcy odkrywają nowe związki chemiczne zawarte w skórze płazów - wiele z nich ma zastosowanie jako skuteczne antybiotyki, środki przeciwgrybicze, środki znieczulające czy nasercowe!

Dlaczego płazy wymierają?

Główne zagrożenia to:

- osuszanie terenów podmokłych, zasypywanie i zaśmiecanie zbiorników wodnych oraz zanieczyszczenie wód,
- stosowanie środków owadobójczych - giną owady będące głównym pożywieniem płazów a także zatrwane są organizmy płazów,
- zwiększający się ruch samochodowy,
- powstawanie barier komunikacyjnych, uniemożliwiających kontaktowanie się populacji płazów (obszary zurbanizowane, autostrady, betonowe ogrodzenia itp),
- niszczenie warstwy ozonowej - większa przenikalność promieni UV do powierzchni ziemi powoduje wysoką śmiertelność oraz niekorzystne zmiany genetyczne u rozwijających się larw płazów,
- bezpośrednie, bezmyślne zabijanie.

Pamiętaj - wszystkie krajowe płazy są pod ochroną!

**PARK KRAJOBRAZOWY
WZNIESIEŃ ŁÓDZKICH**

ul. Zawiszy Czarnego 10, 91-829 Łódź
tel./fax 42 640 65 61
e-mail: dyrekcja@pkwl.pl www.pkwl.pl

Opracowanie tekstu, szaty graficznej oraz fotografie:
M. Stopczyński

Okladka: żaby trawne fot. K. Krakowska
Druk: Poligraf - Łódź www.poligraf.net.pl
Opracowano w Dyrekcji Parku Krajobrazowego
Wzniesień Łódzkich
Łódź 2012

© Wszelkie prawa zastrzeżone

Wydawnictwo
dofinansowano ze środków
Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
w Łodzi

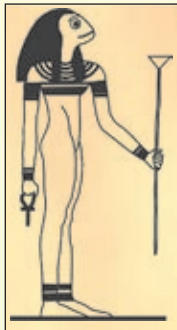
WFOŚiGW
w Łodzi

**Park
Krajobrazowy
Wzniesień Łódzkich**

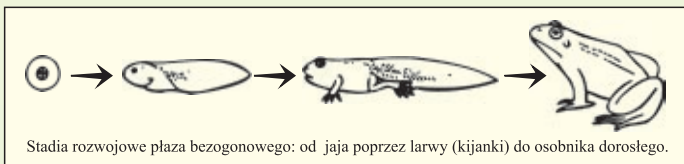

PŁAZY

W starożytnym Egipcie bogini o głowie żaby, Heh, czczona była jako "pramatka wszelkiego stworzenia".

Od zarania dziejów płazy wywoływały w ludziach skrajnie sprzeczne emocje. Do dziś w wielu kulturach płazy kojarzone są z symbolem zmartwychwstania, płodności czy nowego życia. Jednocześnie w średniowiecznej Europie, zwłaszcza ropuchy i salamandry wywoływały w ludziach nieuzasadniony strach przed nieczystymi siłami i czarami. Tak odmienne postrzeganie płazów spowodowane jest przede wszystkim niezrozumiałymi dla większości ludzi i zarazem wyjątkowymi w świecie zwierząt przystosowaniami do życia, zarówno w wodzie jak i na lądzie. Tę właściwość doskonale odzwierciedla łacińska nazwa płazów - *Amphibia*, co w tłumaczeniu oznacza podwójne życie, od słowa *amphibios*. To właśnie płazy jako pierwsze kręgowce wyszły na ląd i rozpoczęły jego kolonizację, jednak mimo milionów lat ewolucji nie potrafiły zupełnie uniezależnić się od wody. Woda jest bowiem płazom niezbędna, zarówno do odbycia godów jak i rozwoju larw. Rokrocznie w zbiornikach wodnych możemy obserwować proces, przypominający przyspieszoną ewolucję - stopniowego przeobrażania się kijanek, organizmów typowo wodnych, w dorosłe osobniki prowadzące lądowy tryb życia. Woda pełni niezwykle ważną rolę nie tylko podczas rozrodu. Płuca płazów są bardzo prymitywne, ich praca w małym stopniu zaspokaja potrzeby dorosłego osobnika więc brakuje im nadrabia naga, półprzepuszczalna skóra. Niestety przystosowanie to ma dość poważną wadę,

gdyż poprzez tak skonstruowaną skórę nie tylko łatwo przenika tlen, ale również paruje woda. W związku z tym płazy aby uniknąć zbytniego odwodnienia organizmu, muszą żyć w tak nieprzyjaznych dla człowieka miejscach jak bagna, torfowiska, podmokłe łąki i lasy.

Wszystkie płazy są zwierzętami zmiennocieplnymi, co powoduje, że przebieg ich procesów życiowych jest bardzo silnie związany z warunkami zewnętrznymi takimi jak temperatura otoczenia czy wilgotność.

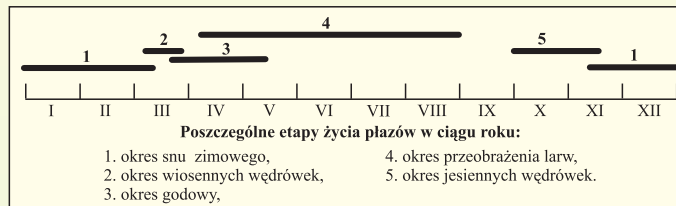
W warunkach klimatu umiarkowanego, panującego również w Polsce, zaznaczają się wyraźnie 4 pory roku. Życie płazów ściśle podlega cyklowi zmieniających się okresów w ciągu roku.

Niewątpliwie najłatwiej płazy obserwować podczas ich pory godowej, czyli wczesną wiosną. Kiedy tylko stopnieje śnieg pierwsze samce traszek, ropuch i żab wędrują ze swych zimowisk w kierunku stawów aby znaleźć samice i połączyć się z nimi w pary. Samice są przywabiane głosem godowym wydawanym przez samce, kolorowym ubarwieniem lub jak w przypadku traszek rytualnymi tańcami godowymi. Samce wszystkich płazów bezogonowych specjalnym, bardzo silnym uchwytem zwanym *amplexus*, przytrzymują samicę aż

Mozajka różnorodnych, wilgotnych siedlisk z dużą ilością zbiorników wodnych zapewnia płazom nie tylko dobre warunki rozrodu ale też dostatek kryjówek i pożywienia.

do momentu kiedy ta złoży skrzek. Okres godowy w życiu płazów jest wyjątkowo aktywny. Długie i często niebezpieczne wędrówki w poszukiwaniu odpowiedniego zbiornika wodnego są bardzo wyczerpujące, tym bardziej, że następują bezpośrednio po okresie snu zimowego, kiedy zwierzęta nie mogły przyjmować pokarmu. Również bardzo dużo energii pochłania wyprodukowanie i złożenie przez samicę tysięcy jaj. Rekordzistkami wśród polskich płazów są żaby śmieszki, które potrafią w ciągu wiosny złożyć aż 16 000 jaj! Różne gatunki składają jaja w charakterystyczny dla siebie sposób.

Samce żaby moczarowej na okres godów przybierają charakterystyczny błękitny kolor.

Większość krajowych żab składa skrzek w postaci kłębu, ropuchy w postaci bardzo długich sznurów, zaś traszki jaja przymocowują pojedynczo do roślin wodnych. Wydawać by się mogło, że jaja pozostawione zupełnie bez opieki z góry skazane są na zagładę, jednak płazy instynktownie potrafią zadbać o swoje przyszłe potomstwo. Zbiorniki

wodne, w których składają skrzek zapewniają optymalne warunki do rozwoju kijanek - nie wysychają, woda w nich jest stosunkowo ciepła, stawy te zazwyczaj pozbawione są ryb. Jaja płazów znajdują się w specjalnej galaretowatej otoczce, która nie tylko chroni je przed wyschnięciem, ale także przed drapieżnikami gdyż ma bardzo nieprzyjemny smak. Niestety po wydobyciu się z osłonki jajowej larwy stają się zupełnie bezbronne. Padają ofiarą zarówno ryb jak i drapieżnych bezkręgowców wodnych, zwłaszcza

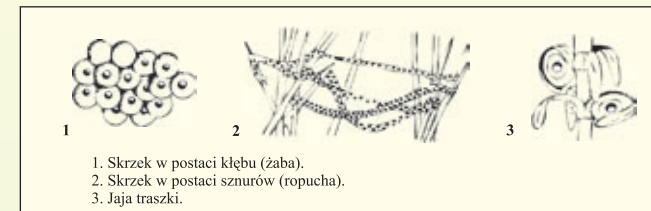

Godzący samiec ropuchy paskówki mocno nadyma swój rezonator, dzięki czemu wydawany przez niego głos jest wielokrotnie bardziej donośny, słyszalny nawet z odległości kilometra.

pluskwiaków, chrząszczy i larw ważek. Po przeobrażeniu młode płazy również masowo giną, zarówno zjadane przez inne zwierzęta jak i pod kołami samochodów. Do wieku dojrzałego dożywa zaledwie około 1% osobników!

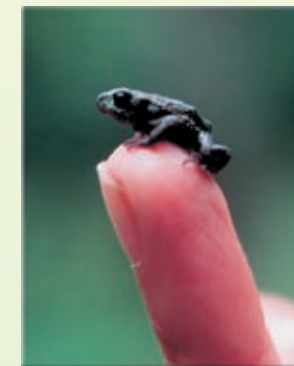
Jesienne chłody są dla płazów pierwszym sygnałem nadchodzącej zimy. Wówczas możemy znów obserwować wędrówki płazów - tym razem poszukujących zimowych kryjówek. Okres hibernacji najczęściej spędzają

pod zwalonymi pniami, korzeniami, w stertach liści i gałęzi, często też głęboko zagrzebują się w ziemi lub mule na dnie stawów i rzek. Tak ukryte czekają do wiosny aby znów rozpocząć cały cykl od nowa. Płazy, mimo że są stosunkowo nieliczną grupą kręgowców (ok. 5000 gatunków na świecie), wykazują wielką różnorodność form i przystosowań. Fakt, że płazy najlepiej się czują w warunkach wysokiej wilgotności i temperatury powoduje, że największą ilość gatunków obserwuje się w strefie tropikal-

nych lasów deszczowych. Klimat Polski raczej nie sprzyja występowaniu płazów w związku z czym w naszym kraju możemy spotkać zaledwie 18 z nich.

W Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich dotychczas stwierdzono występowanie 12 gatunków płazów. Do najpospolitszych i najliczniejszych należy **żaba trawna** (patrz okładka). Spotkać ją można zarówno w lasach jak i na łąkach. Jest płazem, który najwcześniej przystępuje do godów - często zanim jeszcze ustąpi lód ze zbiorników. Bardzo podobna do żaby trawnej, jednak rzadziej spotykana jest **żaba moczarowa**. W ostatnich latach jej

Młode ropuchy szare tuż po przeobrażeniu mają zaledwie 1 cm długości.

liczebność dość szybko spada, zwłaszcza w bliskim sąsiedztwie Łodzi. Na terenie Parku można jeszcze obserwować **żabę jeziorową** oraz formę mieszańcową - **żabę wodną**. Są one wyjątkowo silnie związane z wodą - w stawach spędzają większą część swojego aktywnego życia. Występują

pospolicie i dość licznie na terenie całego Parku. Gatunkiem, który chyba zna każdy jest **ropucha szara**. Jest ona wyjątkowo silnie przywiązana do zbiorników, w których odbywa gody, nawet jeśli brakuje w nich wody! Jej krewniaczki - **ropucha zielona** oraz **ropucha paskówka** z kolei bardzo lubią wędrówki, jako pierwsze zasiedlają nowe tereny i zbiorniki wodne. Oba gatunki są

wyjątkowo odporne na wysokie temperatury i brak wody. Można je spotkać nawet w żwirowniach, na suchych murawach i ścierniskach! Ropucha paskówka należy do najrzadszych płazów w Polsce, także w Parku. Gatunkiem, który w bardzo szybkim tempie ustępuje z okolic Łodzi, jest **kumak nizinny**. Obecnie na terenie Parku występuje niewielka jego populacja we wschodniej części. Rolniczy krajobraz Parku sprzyja licznemu występowaniu **grzebiuszki ziemnej**. Jest ona zwierzęciem bardzo skrytym, dzień spędza w wygrzebanych przez siebie norkach - dlatego tak trudno ją spotkać.

Jaskrawoczerwone ubarwienie brzucha kumaka nizinnego ostrzega potencjalnych napastników - uwaga jestem trujący!